

Az osztrák képviselőválasztás.

Írta: Tisza István.

Nem a most lezajlott osztrák választások szenzációjáról, a bécsi antiszemiták megsemmisüléséről akarok beszélni. Ennek a kétségtelenül érdekes és tanulságos epizódnak minden részletével alaposan megismertette közönségünket a napisajtó, tőle telhetőleg kidomborította azt és talán attól kell inkább óvnunk az olvasót, hogy túl ne becülje e szenzációs esemény horderejét.

Egészen különös körülmények összejátszása nevelte nagyra Bécsben a keresztényszocialista uralmat. A liberális bécsi adminisztrációval való (sok tekintetben jogos) elégtelenség, az irigység, az antiszemitizmus, az ősi birodalmi székváros a Kaiserstadt köznépében is olyan erősen élő osztrák centralizmus indulatai lassacskán, észrevétlenül nőttek fel hatalmas gyúanyagga, amíg végre az alkalmas pillanatban igazán elsőrendű agitátor kezében készsleges eszközzé és mindenkit bámulatba ejtő hatalmi forrássá váltak. Lueger mesterien tudott mindezen indulatok húrjain játszani, bámulatra méltó szervező képességgel tudta őket egységes akcióra, tette kelteni. Hízlekedett le és fölfelé, a csöcselék és magas állásúak szenvedélyeinek és előítéleteinek s míg egyfelől a legfékeltenebb demagógia eszközeivel izgatta az alsóbb néposztályokat, ugyanakkor a trón és oltár legbiztosabb támaszának, a kihalóban levő igaz osztrák hazafiség utolsó lovagjának tudta föltüntetni magát. Bécs korlátlan urává lett. Minden eszközt fölhasználó cinizmusa és egyéniségének tagadhatatlan varázsa évről-évre növelte hatalmát. Az egész német klerikális párt élére jut; az alpesi parasztság becsületes jámbor vallásossága annak a kalandor csapatnak szolgálatába szegődik, amely az izgatás és ámítás, a

gyűlölködés és hízelgés, a féktelen demagógia és hiperlojalitás, az antiszemitizmus és keresztényi szeretet sajátságos keverékével mind szélesebb körök támogatását szerzi meg s az osztrák közéletben vezetőszererepre tör.

Állandó nem lehetett ez az alakulás; hiszen kiinduló pontja az az egészen kivételes körülmény, hogy egy nagy világváros az antiszemita, klerikális, reakcionárius demagógia kezébe jut. Kivételes körülmények összejátszása folytán előállott kivételes helyzet ez, amely semmiesetre sem tarthatott volna sokáig. Lueger halála siettetette az úgysis elkerülhetlen reakciót.

A kártyavár összeomlott, Bécs a szociáldemokraták és az ezek vontató kötelébe kapaszkodó radikálisok kezébe jutott. A keresztényszocialista párinak mintegy $\frac{4}{5}$ -e foglal helyet az új képviselőházban is, de vezérkarát s ezzel együtt speciális jellegét elvesztette. Papi befolyás alatt álló falusi kerületek klerikális pártjává lesz újból; mint ilyen meg fogja találni természetes helyét az osztrák közéletben, de a Luegerizmustól úgy Bécs, mint az osztrák parlament remélhetőleg hosszú időre megszabadult.

Sorsát minden tekintetben megérdemelte; mi volnánk az utolsók, akik részvétet, vagy sajnálkozást érezhetnénk bukása fölött. Hiszen az osztrák szívek meghódítását célzó akciójának egyik sarokköve a magyargyűlölet szítása, Magyarország s a magyar nemzet ócsárlása és szidalmazása volt, s ha ebben — fájdalom, — nincs is lényeges különbség közte és a többi osztrák párt között, a gyűlölködés perfidiájában s a hang durvaságában őt illeti az elsőség. Vegyük tehát megelégedéssel e fordulatot, de ne feledkezzünk meg a bécsi életbölcesség „selten kommt was besse-res nach”-járól s az osztrák testvéreinkkel annyira kívánatos jobb viszony kulcsát abban keressük, hogy erőiknek Jásának és respektáljanak bennünket.

Az osztrák választások eredménye sokkal mélyebb, sokkal általánosabb horderejű tanulságokat rejt a mi számunkra. Közvetlen szomszédunkban, a mieinkhez sok tekintetben hasonló viszonyok között láthatjuk az általános szavazati jog működését, konstatálhatjuk annak eredményeit, igyekezzünk tárgyilagosan, híven, a fényképező-gép lelkiismeretességével föltárni az osztrák pártviszonyokat és minden kommentár nélkül visszatükrözni azoknak az általános szavazati jog hatása alatti alakulását.

Közvetlenül a választások befejezte után állunk, azoknak

eredménye nem áll még minden részletében teljes bizonyosságban előttünk. Egyik-másik képviselőre nézve eltérők az információk és itt-ott csúszhattak be számításainkba kisebb hibák. Ezeket a leglelkiismeretesebb gondosság mellett sem lehet teljesen elkerülni, de vizsgálódásaink eredményét semmiesetre sem módosíthatják lényegesen. Az alább olvasható számok jöhetnek utóbb egy vagy más részletükben *rectificatio* alá, de az összbenyomás, amit keltenek, föltétlenül helyes; az általános szavazati jognak a; népképviselő kialakulására gyakorolt hatása belőlük teljes bizonyossággal megállapítható.

Vizsgálódásunk kiindulási pontjául az alábbi összeállítás szolgál, amely 1906-tól fogva tünteti föl az osztrák pártviszonyok alakulását. Az első rovat az 1906-iki helyzetet, vagyis az általános szavazati jog behozatala előtti állapotot tünteti föl, amelyet az általános szavazati jog alapján 1907-ben végrehajtott két választás eredményével hasonlítunk össze. Hogy ezt helyes alapon tehesük, figyelemmel kell arra a körülményre lennünk, miszerint az általános szavazati jog behozatala előtt csak 425 tagja volt az osztrák képviselőháznak s hogy e szám 516-ra emelkedett*. Ha tehát az egyes pártok számarányában és relativ erejében beállott változásokat helyesen akarjuk mérlegelni, az 1906-iki adatokat is 516-ra kell átszámítanunk, vagyis minden egyes párt tagjainak számát a 425 és 516 arányában fölemelnünk. Persze ez is csak megközelíti a teljes igazságot, mert a választókerületek szaporítása nem oszlott el egyenletesen a különböző népfajok között, különösen Galícia képviselőinek száma mutat föl lényegesebb emelkedést. A lengyel és ruthén képviselők arányszáma az egész képviselőház 18%-áról annak 22%-ára emelkedett. Ehhez képest csökkent némileg majdnem minden más népfaj aránylagos képviselőléise, úgy hogy a kimutatás második oszlopában foglalt átszámítás csak megközelítése az igazságnak; jobbnak hiányában azonban ezt kell összehasonlítás alapjául elfogadnunk. Ezt hasonlítjuk tehát össze a kimutatás 3-ik, 4-ik, illetőleg 5-ik rovatában a 907-iki választások eredményével, az akkor választott képviselőház föloszlatása előtti állapottal és az új választások eredményével. Szükséges volt a 4-ik rovat beiktatása is, mert különösen tanulságos figyelemmel kísérnünk, miként alakult át a közvélemény nyomása s az új választások várható esélyeihez képest az egyes pártok számaránya az országgyűlési ciklus folyama alatt.

Az osztrák pártok névsora és tagjainak száma tehát az említett időszakban a következő:

	1906	1906 (516-ra át- számítva)	1907	1911 feloszlítás előtt	1911 új választás eredménye
I. Német haladópart és morva közép- part	30	36	19	13	11
II. Német néppárt	42	51	28	20	35
III. Alkotmányhú nagybirtokosok . .	30	36	—	—	—
IV. Német agrárius	9	11	19	31	29
V. Német radikális	19	23	16	14	22
VI. Alldeutsch	8	10	5	3	4
VII. Pártonkivüli német	—	—	—	4	12
VIII. Keresztény szocialista	25	31	67	} 96	} 77
IX. Centrum klub	29	35	29		
X. Cseh konzervatív nagybirtokosok	19	23	—	—	—
XI. Ó csehek	—	—	6	5	1
XII. Ifju csehek	44	54	20	18	14
XIII. Cseh agráriusok	7	8	31	28	38
XIV. Cseh klerikálisok	—	—	15	17	7
XV. Cseh nacional szocial	8	10	9	13	14
XVI. Ultra cseh kisebb csoportok. . .	11	14	6	6	8
XVII. Délszlávok.	31	38	35	35	35
XVIII. Olaszok	18	22	15	15	16
XIX. Románok	5	6	5	5	5
XX. Szociáldemokraták	11	13	86	87	} 43
XXI. Cseh szociáldemokraták	—	—	—	—	
XXII. Galíciai, ruthén és olasz szociál- demokraták	—	—	—	—	} 12
XXIII. Lengyel párt	65	79	—	—	
XXIV. Lengyel konzervatív.	—	—	16	6	16
XXV. Lengyel centrum és christl. social.	—	—	15	11	2
XXVI. Lengyel néppárt.	5	6	15	21	22
XXVII. Lengyel demokrata	—	—	7	15	12
XXVIII. Lengyel allpolnisch	—	—	15	16	10
XXIX. Lengyel pártonkivüli és cionista	—	—	7	9	12
XXX. Ruthének	8	10	30	28	31
Ismeretlen.	1	—	—	—	1
Összesen	425	516	516	516	516

Hogy e tarka és bonyolult kimutatáson tisztán eligazodhasunk, bontsuk azt föl elemeire és csoportosítsuk a pártokat bizonyos alapelvek szerint. Nézzük mindenekelőtt, minő alakulást mutat föl az egyes népfajok számaránya.

Képviselek nemzetiség szerint:

	1906-ban 516-ra átszámítva	1907-ben	1911-ben feloszla- tás előtt	1911-ben új választás után
Német	244	233	233	233
Cseh	109	111	111	109
Lengyel	86	82	82	81
Ruthén	11	31	31	34
Délszláv	38	35	35	35
Olasz	22	19	19	19
Román	6	5	5	5
	516	516	516	516

Mint e kimutatás mutatja, az egyes népfajok képviseletében mindössze az az egy lényeges változás állott be, hogy a ruthén népfaj képviselőinek száma 11-ről 34-re emelkedett. Ebben nyer a galíciai kerületek szaporodása kifejezést s ennek az emelkedésnek felel meg a többi népfajok képviseletének némi csökkenése. Az általános szavazati jog hatása tehát nemzetiségi szempontból csakis a ruthén néptörzs térfoglalásában nyilvánul, amely újabb heves nemzetiségi elleniét magvait hozza be az osztrák közéletbe és az osztrák képviselőház azon részének számát növeli, amely csekély műveltséggel és politikai érettséggel erős radikalizmust és nemzetiségi gyűlölködést párosít.

A többi nemzetiségek képviseleti aránya jóformán változatlan maradt és nem az egyes nemzetiségek képviselete között, hanem ezeken belül, az ezeket alkotó különböző politikai irányok között találunk lényegesebb eltéréseket.

A délszlávoknál, olaszoknál és románoknál erről is csak korlátolt mérvben beszélhetünk. A románok helyzete teljesen változatlan maradt. Az olaszoknál mindössze a szociáldemokrácia hódított el a polgári pártoktól egypár kerületet. A délszláv-csoport

$\frac{2}{3}$ -át alkotó 22 szlovén képviselő közül az általános szavazati jog behozatala folytán a liberális csoport 2-re morzsolódott le, a 13 horvát pedig mind szélsőbb nacionalista álláspontra jut. De nagyjában véve az összesen 55—60 főnyi délszláv, olasz és román csoportok nem mutatnak föl valami mélyreható átalakulást.

Másként áll a helyzet az osztrák politikát domináló három nagy népfajnál, a németeknél, cseheknel és lengyeleknél. Foglalkozunk össze pártállás szerint csoportosítva e 3 népiaj képviselőit s tegyük vizsgálódás tárgyává az alábbi táblázatot.

					Százalékokban kifejezve			
	1906-ban (516-ra átcsámintva)	1907-ben	1911 feloszlítás előtt	1911 az új választás után	1906-ban	1907-ben	1911 feloszlítás előtt	1911 az újválasztás után
<i>I. Németek:</i>								
Mérsékelt liberális	72	19	13	11	30	8	6	5
Nacionalista liberális ¹	51	28	20	35	21	12	8	14
Nacionalista és radikális tulzó . .	44	40	52	67	18	18	23	29
Klerikális	66	96	96	77	27	41	41	33
Szociáldemokrata.	10	50	50	43	4	21	22	19
<i>II. Csehek:</i>								
Ilju, ó cseh és konzervatív nagybirt.	77	26	23	15	69	23	21	14
Szociáldemokrata.	3	24	24	27	3	22	22	25
Nacionalista és radikális tulzó . .	32	61	64	67	28	55	57	61
<i>III. Lengyelek:</i>								
Régi mérsékelt pártok ²	85	46	38	40	100	56	45	49
Szociáldemokrata.	—	7	7	7	—	9	8	9
Nacionalista és radikális tulzó . .	—	29	40	34	—	35	47	42

¹ Deutsche Volkspartei.

² A lengyel intelligencia veszteségét kellenél kisebbnek tünteti föl az a körülmény, hogy a szintén az ő rovásukra mandátumhoz jutott 20—22 galíciai rutén képviselő itt tekinteten kívül marad.

A német pártok képe már 1906-ban a zülles képét mutatja. Rég elmúltak azok az idők, amidőn az ausztriai németiség képviselőinek nagy zöme a mérsékelt liberális táborba tartozott» egymaga többsége volt az osztrák képviselőháznak és irányíthatta az osztrák politikát. Messze vinne tárgyunktól, lia az osztrák alkotmánypárt siralmas bukásának okait boncolni akarnók. A benne fölhalmozott nagy szellemi erő — fájdalom — nem állotta ki a gyakorlati politika íűzpróháját. Saját hibái, belső egyenetlenségek segítségére jöttek azon ellenséges erőknek, amelyek fokról-fokra szorították ki azt uralkodó állásából. A németiség egy részét a mindjobban lábrakapó klerikalizmus hódítja el tőle; más részét ennek és a németekkel nem boldoguló kormány frontváltztatásának ellenhatásaként politikai radikalizmus és nacionalista túlzás veti a politikai szélsőségek karjaiba.

1906-ban alkotmánypárt ezen a néven nem létezik többé, de számottevő romjai maradnak még fenn a német haladópart és az alkotmányiul nagybirtokosok csoportjaiban, amelyek együtt még mindig 60 tagot számlálnak. Ezek mellett a politikailag még elég mérsékeli, de nacionalista szélsőségekre hajló német néppárt 42, a különböző radikális csoportok pedig 36 taggal rendelkeznek, szemben az 54 német klerikális képviselővel, úgy, hogy százalékokban beszélve, 1906-ban az összes képviselők közül:

- 30% a régi liberális irány hive,
- 21% liberális nacionalista,
- 18% radikális nacionalista,
- 27% klerikális,
- 4% szociáldemokrata.

Ez a kép az általános szavazati jog behozatalával egy csapásra megváltozik. A régi liberálisok arányszáma már 1907-ben 8, 1911-ben 6, az új választások után 5%-ra olvad le, a liberális nacionalistáké 12%-ra, majd 8%-ra csökken, hogy újra 14%-ra emelkedjék, a radikális nacionalistáké 18—23, majd 29%-ra emelkedik, a klerikálisoké a múlt országgyűlésen 41%-ra szökik föl, s csak az új választásokkal csökken 33%-ra, a szociáldemokraták pedig 4%-ról 21%-ra, majd 22%-ra szaporodnak föl s az utolsó választásnál esnek vissza 19%-ra, úgy, hogy jelenleg az összes német képviselők közül:

liberális 5%,
 liberális nacionalista 14%,
 radikális nacionalista 29%,
 klerikális 33%,

szocialista 19%, vagyis kerek számokban beszélve, a német nemzet képviselétéből $\frac{1}{3}$ klerikális, $\frac{3}{10}$ radikális ultranacionalista, $\frac{2}{10}$ szociáldemokrata és a liberális és liberális nacionalista csoport együtt alig rug $\frac{2}{10}$ -re, maga a szorosan vett liberális párt pedig az egész német képviseletnek csak $\frac{1}{20}$ -át teszi.

Az evolúciónak némileg hasonló tüneteit láthatjuk a cseh képviseletben is. Ott is az ó csehek a náluk radikálisabb ifjú csehek váltják föl, de ezek pozícióját is 'megtámadják újabb pártalakulatok, amelyek hangzatos ígéretek és nemzeti gyűlölködés terén túllicitálják őket. De azért a régi parlamentben a cseh konzervatív politikát képviselő 19 nagybirtokos mellett a relatíve mérsékelt és politikailag érettebb ifjú csehek kétszer annyian vannak, mint a kisebb cseh csoportok együttvéve. Ifjú csehek, ó csehek és konzervatív nagybirtokosok együtt 1906-ban még 69%-át teszik a cseh képviseletnek a 3% szociáldemokratával és 28% radikális nacionalistával szemben. Ez az arányszám azonban az általános választói jog behozatalával éppen oly rohamos átalakuláson megy át, mint a németeknél. Már 1907-ben 56% radikális nacionalista, 21% szociáldemokrata és csak 23% mérsékelt cseh képviselő kerül ki a választásokból. E 23% a ciklus folyama alatt 21%-ra, a folyó évi választások után 14%-ra olvad le, a szociáldemokratáké 25%-ra, az ultra nacionalista csoportoké 61%-ra emelkedik. A cseh népképviseletnek alig $\frac{2}{5}$ -e maradt a mérsékelt pártok táborában, $\frac{3}{5}$ -nél több kifejezetten radikális nacionalista és ami különös figyelmet érdemel, a cseh szociáldemokrata képviselők, akik egész a mostani választásokig benn voltak a szociáldemokrata pártban, kiválnak abból, külön cseh nemzetiségi programmal és zászló alatt mennek küzdelembe és így a szociáldemokrácia túlzásaival egyesítik a nemzetiségi viszálykodás szenvedélyeit.

Legerősebb volt a mérsékelt politikai irányok uralma a lengyelek közt. Az egész galíciai képviseletnek túlnyomó nagy része a régi lengyel klub jól fegyelmezett soraiban állott s az 5 lengyel néppárti képviselő is demokrata program mellett, de mérsékelt, józan politikai irányt követett. E két régi párt, amely

tehát a régi választói jog alapján 100%-át tette a lengyel képviselőnek, alkatelemeire bomlik az általános szavazati jog behozatalakor s 3 külön csoportban mint konzervatív párt klerikális centrum és lengyel néppárt vesz részt a küzdelemben. E három párt együttvéve a kerületek 56%-át tudja megtartani; azok 9%-a a szociáldemokrácia, 35%-a pedig különböző ultra nacionalista demokrata lengyel csoportok kezébe jut. Ez utóbbiak száma a ciklus folyama alatt is folyton emelkedik úgy, hogy az országgyűlés föloszlatásakor csak 45%-ot találunk a mérsékelt pártok soraiban 8 szociáldemokratával és 47 ultra nacionalista radikális pártival szemben.

Az új választás némileg javít a helyzeten. A három mérsékelt párt egyesül ia küzdelemre, s vállvetett erővel megtartja, sőt némileg javítja pozícióját úgy, hogy arányszáma 49%-ra emelkedik, míg a túlzó nacionalistáké 42%-ra csökken.

Végeredményként konstatálnunk kell tehát, hogy az intelligencia zömét magában foglaló komolyabb, mérsékeltbb, nacionalista és radikális túzásoktól távolabb álló liberális pártok ereje a németeknél a két képviselő 5%-ára, a cseheknek anna/14%-ára olvadt le, s ia lengyeleknél sem tudta a képviselőnek csak 49%-át megtartani. Ha pedig összefoglaljuk mindazon politikai pártokat, amelyek a 3 főnéptörzs fölvilágosodottabb, műveltebb elemeinek csak némileg mérsékeltbb, érettebb, több felelősségérzettel bíró politikai irányzatait juttatják kifejezésre, akkor azt látjuk, hogy ezen pártoknak¹ összes ereje, amely még 1906-ban 285-re rúg, 1907-ben 119-re, 1911-ben a föloszlatott házban 94-re, az új választások után 98-ra száll alá s az egész képviselőház tagjainak 55%,-áról annak 20%-ára, tehát az ezelőtti 5 évvel imég meglevő erejének $\frac{2}{3}$ -ára s az egész háznak $\frac{1}{5}$ -ére olvadt le.

Az elveszett $\frac{2}{3}$ résznek, az egész ház 35%-ának jelentékeny részét a szociáldemokrácia hódította el, amely a régi ház tagjainak 2%-áról, a most föloszlatott házban 17%-ra, az új választások után 16%-ra emelkedett. A föloszlatott háznak 87, az új háznak 82 szociáldemokrata tagja van. Jelentékeny szám, amely

¹ Német haladópart, német néppárt, alkotmányhű nagybirtokosok partja, cseh konzervatív nagybirtokosok, ó-csehek. ifjú csehek, lengyel konzervatívok, lengyel centrum, lengyel néppárt.

legalább némileg igazolni látszanék azok reménykedéseit, akik a néptömegek éhes gyomrába akarnák eltemetni a nemzeti aspirációkat és ellentéteket, ha ez ellen nem bizonyítana az a körülmény, hogy az olasz, lengyel és rihén szociáldemokraták már ab ovo mint ilyenek külön nemzetiségi alapon jutottak mandátumjhoz, éppen a mostani választások küszöbén pedig külön nemzetiségi párttá tömörültek a cseh szociáldemokraták is, úgy, hogy a maga nacionalizmustól ment tisztaságában csak a német szociáldemokrácia tartotta fenn magát.' S az eredmény azt mutatja, hogy míg az olasz és lengyel szociáldemokraták megőrizték erejüket, a csehek 24-ről 27-re szaporodtak, addig a német szociáldemokrácia olyan vereséget szenvedett Csehország német kerületeiben, amelynél fogva számuk a bécsi nagy győzelem dacára 50-ről 43-ra szállott alá. És e vereséget a legulrabb nacionalista, a nagy német jelszavakkal, sokszor a hazafiság és dinasztikus hűség rovására is kacérkodó csoportok jelöltjeitől szenvedték. Úgy Játszik tehát, hogy a szociáldemokráciának is nacionalista mezbe kell bújni a nemzeti szenvedélyekre kell appellálnia, ha olyan nemzetiségi ellentétekkel és, viszályokkal saturait országban, mint Ausztriában győzedelmeskedni akar.

Á polgári pártok közül tagadhatatlanul jelentékeny arányban nyomult a klerikalizmus a liberális pártok rovására előtérbe. Ha ezek közé számítjuk a most már megszűnt cseh nagybirtokosokat s a lengyel centrumot, akkor a német, lengyel és cseh klerikális pártok számaránya a következő fejlődést tünteti föl:

Klerikális képviselő volt:

	1906-ban 516-ra át- számítva	1907-ben	1911. fel- osztatás előtt	Az új vá- lasztások után
Német	64	96	96	77
Lengyel	—	15	11	2
Cseh	19	15	17	7
összesen	83	126	124	86
az egész ház százaléka- ban kifejezve	16 ^o / _o	24 ^o / _o	24 ^o / _o	17 ^o / _o

Az általános választási jog alapján eszközölt első választás tehát tényleg a klerikalizmus malmára hajtja a vizet. Annak ereje e 3 népfajnál 50%-kai emelkedett. De úgy látszik, ez a győzelem efemer jellegű. A német klerikálisokat megtizedeli, a cseheket és lengyeleket majdnem elsepri a folyó évi választás, úgy, hogy a klerikális tábor jóformán az általános szavazati jog előtti méretekre zsugorodik össze.

A tömegek naiv vallásosságát kizsákmányoló papi korteskedés nem tudja megtartani azt a tért, amelyet a liberalizmustól az első pillanatban elhódított. Az igazi hódító, az igazi nyertes a radikalizmus és nacionalizmus legtűzösebb eszközeivel, legvadabb szenvedélyeivel dolgozó demagógia. Az ebből táplálkozó különböző polgári pártok és pártocskák tarka csoportjának összes ereje csak a németeknél, cseheknel és lengyeleknél 76-ra rúgott (516-ra átszámítva) 1906-ban; e szám 1907-ben 130-ra, a ciklus folyama alatt 156-ra emelkedett s a mostani választások után 168-ra, az egész képviselőház 33%-ára rúg.

Ne ütközzék meg senki azon, hogy a német és cseh agráriusok rohamosan emelkedő csoportját is ezen túlzó pártok közé sorozom. Nézze meg bárki közelebbről a pártok alkatelemeit, tényleg túlzó pártok azok, amelyek azonban híven követik az alsóbb néposztály megnyerésére irányuló minden demagóg árnyalat azon tendenciáját, hogy hallgatóságának körülményeihez, érdekeihez, hajlamaihoz idomítja magát. Az osztrák falusi kerületek kétféle befolyás előtt állanak nyitva: a klerikális s a radikális demagógia előli. Ez utóbbi agrárius jelszót is vesz föl, hogy a német és cseh paraszt előtt tetszetősebbé legye magát.

Reassumáljuk az elmondottakat. A jelenlegi osztrák képviselőház következő alkatelemekből alakul:

délszláv nemzetiségi	35,	azaz	7%
ruthén ¹ „	31,	„	6%
olasz ¹ és román	21,	„	4%
szociáldemokrata	82,	„	16%
keresztényszociálista	77,	„	15%
német, cseh és lengyel túlzó	168,	„	32%
„ „ „ „ mérsékelt	101,	„	20%
ismeretlen	1,	„	—

¹ A szociáldemokraták nélkül.

Az általános szavazati jog behozatala megsemmisítette a társadalom műveltebb, felvilágosodottabb, politikailag érettebb elemeinek politikai hatalmát, az ezek vezetése alatt álló szabad-elvű, mérsékelt, több érettséget és felelősségérzetet tanúsító politikai pártokat jóformán eltörölte a föld színéről. Hiszen a mérsékeltnek fönti kimutatásunkba foglalt szerény csoportja is több mint harmadrészben az erősen nacionalista német néppárthoz tartozik.

A liberalizmus által elvesztett tér kisebb részét a szociáldemokrácia és pedig majdnem fele részben nacionalista jelszavakkal kombinált szociáldemokrácia, nagyobb részét pedig a radikális és nemzeti túlzásokat képviselő politikai pártok foglalták el, míg a klerikális pártok éppen csak meg tudták védeni korábban elfoglalt pozíciójukat.

És végül konstatálnunk kell még egyet. A föladat nem éppen kellemes, de sokkal fontosabb közérdek fűződik ahhoz, hogy tisztán lássunk, sem hogy bárminő személyes tekintet feszélyeztethetne bennünket.

A liberális pártok pusztulása s a demagógia térfoglalása a képviselőház színvonalának, a képviselők egyéni értékének óriás csökkenését vonta maga után.

Egyáltalában nem kívánom az osztrák képviselőház tagjait megsérteni, vagy kisebbiteni. Lehetnek ők a legtisztéletelméletőbb emberek a világon, de az előtt a tény előtt szemet nem hunyhatunk, hogy műveltség, politikai iskolázottság, államférfíui érték szempontjából a korábbi osztrák képviselőházak színvonalának messze alatta maradnak. Nézze végig bárki a „deutsch-freiheitlich” képviselők győztes táborának 100-at meghaladó névsorát. Alig akadunk egy-egy olyan névre közöttük, amelyik államférfíui belátás és vezető képesség garanciáit nyújtaná. Az osztrák-német intelligencia politikai vezérei, azok a férfiak, akik műveltség, tehetség, politikai készűtség szempontjából kiállják a versenyt bármely más parlament kiválóságaival, az urak házába menekültek vagy eltűntek az osztrák közélet súlyeszűtőjében. A képviselők között hiába keressük neveiket. így van ez a csehek s a lengyelek táborában is. Ujjainkon számlálhatjuk meg azokat, akik egyéni súlyt visznek képviselői állásukba.

Már pedig a parlamentarizmus jövője mégis csak attól függ első sorban, hogy érvényeszűléshez, politikai szerephez jut-

tassa a nemzeti társadalom legkiválóbbjait. Vonzerővel, erkölcsi súllyal csak akkor bírhat, a nemzet sorsára üdvös befolyást csak akkor gyakorolhat a népképviselő, ha az a nemzet elite-jének vezetése alá kerül. A parlamentáris kormányzat, a parlamentarizmus pedig egyenesen lehetetlenné válik, ha a képviselőház küzdőterén nem a készség, tehetség és erkölcsi érték tekintetében legerősebbek kerülnek előtérbe. Ellenkező esetben erkölcsi jogosultság és belső erő nélküli üres formává válik, túléli magát, züllésnek indul és végleg lejárhatja a nemzeti önkormányzatot.

Teljes elsorvasztása a kötelességérzettel bíró, államfőntartó, egyesítő politikai irányoknak; elhatalmasodása minden gazdasági, társadalmi, vallási és nemzetiségi ellentétnek, szóval minden centrifugális erőnek; megsemmisítése az intelligencia befolyásának; leszorítása a nemzet kiválóságainak s ezekért cserében érvényesülése a politikai analfabétáknak és a demagógiának: íme ez az osztrák „népparlament”.